

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

Nr. 702/1 Prot.

Tiranë, më 09.06.2023

V E N D I M

Nr. 94, Datë 09.06.2023

Mbështetur në nenin 32/1/a dhe nenin 33 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, pranë Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi është paraqitur ankesa nr. 184, datë 01.12.2022, e z. A.M, i përfaqësuar me deklaratë¹ nga Shoqata Kombëtare “Shpresë për të Verbërit” kundër Shoqërisë së Transportit Urban “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k, me pretendimin për diskriminim, për shkak të “aftësisë së kufizuar²”.

Në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

K O N S T A T O I:

I. Parashtrimi i fakteve sipas subjektit ankues.

Sipas shpjegimeve të dhëna, subjekti ankues në mes të tjerash informon se: “Në datë 29.11.2022, rreth orës 07.10, tek stacioni mbrapa Pallatit të Kulturës, kam hipur në autobusin e linjës urbane Tiranë-Kamëz (autobusi me targë AA 864 ...). Pas nisjes së autobusit vjen fatorino dhe më kërkon lekët, i tregova librezën e verbërisë dhe fatorino më tha se nuk e njeh librezën e verbërisë. Pas një debati me fatorinon u detyrova të paguaj biletën: Seria 50/22, nr. 0383944, me vlerën 40 lekë, sepse sjellja e fatorinos nuk ishte e hijshme, pasi ngriti zërin dhe më injoroi publikisht, saqë një nga pasagjerët më tha që ta paguaj unë biletën”.

Subjekti ankues, kërkon nga Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, konstatimin e diskriminimit të tij nga ana e Shoqërisë së Transportit Urban “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k, për shkak të aftësisë së kufizuar.

¹ Referuar deklaratës datë 01.03.2023.

² Referuar Librezës së Verbërisë nr.02338, të lëshuar nga Shërbimi Social Shtetëror, z. A.M, është i verbër Grupi i II-të. Referuar Librezës së anëtarësisë të lëshuar nga Shoqata e të Verbërve të Shqipërisë, nr. 018EL40308, datë 01.10.2000, z. A.M, është i verbër Grupi II-të.

II. Ndjekja e procedurës për shqyrtimin e ankesës nga Komisioneri.

Në nenin 1 të ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Bazuar në nenin 7 të LMD, mbrojtja nga diskriminimi, garantohet ndaj çdo veprimi apo mosveprim të autoriteteve publike ose personave fizikë a publikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë apo privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëjta apo të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë apo grupe personash, apo në raport me të drejtat e tyre ligjore.

Ankesa e paraqitur është në përputhje me kërkesat e nenit 33, pika 3, të LMD-së dhe u pranua për shqyrtim, pasi nuk ekziston asnjë nga shkaqet për mospranim të përcaktuara nga neni 33, pika 4, të LMD.

Gjatë shqyrtimit të kësaj ankesë, Komisioneri ka marrë në shqyrtim vetëm ato çështje, që bëjnë pjesë në kompetencat e tij, të parashikuara nga ligji 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar.

Në zbatim të parashikimeve ligjore, të përcaktuara në nenet 32/2 dhe 33 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka shqyrtuar çështjen duke ndërmarrë hapat si më poshtë:

- Me shkresën nr. 1532/1, datë 02.12.2022, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka njoftuar dhe kërkuar informacion nga subjektet, për ankesën e bërë nga z. A.M si dhe ka kërkuar aktet e poshtë cituara:

Nga ana e Shoqërisë “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k:

- Informacion nga ana e Shoqërisë “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k, lidhur me situatën e pretenduar nga ana e ankuesit.
- Informacion nëse nga ana e Shoqërisë “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k, ofrohet transporti i personave me aftësi të kufizuara, në veçanti personave të verbër, bazuar në lehtësirat financiare të parashikuara në legjislacionin specifik.
- Informacion lidhur me masat e ndërmarra nga ana e Shoqërisë për sqarimin e zgjidhjen e kësaj problematike.

Nga ana e Bashkisë Kamëz:

- Kopje të kontratës së shërbimit mes Bashkisë Kamëz dhe shoqërisë së transportit “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k që ushtron aktivitetin në linjën urbane Kamëz-Tiranë.
- Informacion cilat janë masat e ndërmarra nga ana e Bashkisë për verifikimin dhe zgjidhjen e problematikës së parashtruar nga shtetasi z. A.M? Parashtrimet tuaja dhe aktet shkresore provuese, nëse ka.

Nga ana e Task-Forcës së Transportit Rrugor:

- Çfarë masash ka marrë Task-Forca e Transportit Rrugor, për të monitoruar dhe kontrolluar zbatimin e legjislacionit në fuqi për personat me aftësi të kufizuara, nga ana e operatorëve të transportit për Bashkinë Kamëz? Kopje të akteve të monitorimit dhe/ose kontrollit të realizuar, nëse ka? Parashtrime lidhur me sa më sipër.

Me shkresën nr. 47, datë 16.12.2022, Shoqëria Shpresa-Al, në mes të tjerash informoi Komisionerin se: *“Pavarësisht pasaktësisë lidhur me targën e plotë të automjetit, nisur nga përafërsia, kemi filluar verifikimet tona dhe kontaktuar me fatorinot që sipas të dhënave të shkresës tuaj, menduam se ishin në mjet në momentin e ngjarjes. Nga ana e tyre, ata nuk sjellin në kujtesë asnjë moment të tillë ku të kenë pasur një sjellje agresive, fyese apo diskriminuese, të asnjë lloj forme në lidhje me ndonjë pasagjer, e aq më tepër ndaj një pasagjeri me “aftësi të kufizuara”. Për një konfirmim të dytë kemi pyetur edhe shoferin, i cili është shprehur po njësoj.*

Lidhur me paraqitjen apo jo të dokumentit përkatës, librezës së verbërisë, punonjësit tanë janë të instruktuar për t'i marrë ato parasysh, por në rastin konkret nuk japim dot një konsideratë të saktë duke qenë se nuk e vërtetojmë dot faktin me siguri. Në kushte të tilla do ta konsideronim më tepër si një keqkuptim i cili, nëse ka ndodhur vërtet, mund të ishte zgjidhur duke iu adresuar shoqërisë sonë. Bëjmë me dije se në të gjithë ambjentet e brendshme të autobusëve tanë është i afishuar një numër ku pasagjerët mund të dërgojnë direkt me sms ankesat apo problematikat që paraqiten, të cilat në një kohë rekord marrin përgjigje apo zgjidhje nga stafi mbikqyrës dhe drejtues i tyre. Jo pa qëllim është afishuar ai numër, të cilin ia sugjerojmë gjithkujt që ta përdorë, kur e konsideron të nevojshëm.

Personat me aftësi të kufizuara janë në fokus të vëmendjes tonë për t'i ndihmuar dhe krijuar sa më shumë lehtësira. Me gjithë vështirësitë që shoqëritë e transportit po kalojnë, për shkak edhe të rritjes së ndjeshme të çmimit të karburantit, në këtë kategori personash e mbështesim dhe do të vazhdojmë ta mbështesim, pavarësisht se në kaq vite aktivitet transporti, nuk kemi marrë asnjëherë kompensim nga shteti.

Pavarësisht mangësive ligjore dhe duke mbartur mbi vete një kosto financiare të cilën ligjërisht duhet ta mbajë shteti, ne do të vazhdojmë të ofrojmë ndihmesën me të gjitha mundësitë tona, për

të mundësuar transportin e personave me aftësi të kufizuar, në veçanti të verbër, bazuar në lehtësirat financiare.

Së fundmi, nga ana e stafit drejtues të aktivitetit të transportit urban, nisur dhe nga njoftimi i shkresës juaj, janë udhëzuar sërish punonjësit që gjatë ushtrimit të punës, të jenë të kujdesshëm dhe sa më shumë mbështetës, në veçanti me personat me aftësi të kufizuara”.

Me shkresën nr. 1849/1, datë 20.12.2022, Task-Forca e Transportit Rrugor, në mes të tjerash informoi Komisionerin se: *“Task-Forca për përmirësimin e nivelit të kontrollit të mjeteve motorike dhe rimorkiove të tyre ka kryer kontrole në linjën e përmendur në ankesë në zbatim të Urdhrit nr. 1461, datë 12.12.2022, ku shoqëria “Shpresa-Al” është ndaluar dhe këshilluar lidhur me ankesën. Shoqëria “Shpresa-Al” e përfaqësuar nga administrator z. D.M, pas bisedimeve të kryera me grupin e punës së Task Forcës ka pretenduar se ai personalisht ka bërë mbledhje me shoferët dhe faturinot e autobusave në lidhje me këtë çështje dhe u është kërkuar trajtimi me përparësi i personave me aftësi të kufizuar. Gjithashtu z. D.M pranon se mund të ndodhin keqkuptime në momentin kur personat me aftësi të kufizuara nuk paraqesin kartën e invaliditetit apo një mjet identifikues ku vërtetojnë këtë të fundit”.*

Me shkresën nr. 11379/1, datë 22.12.2022, Bashkia Kamëz, në mes të tjerash informoi Komisionerin se: *“Nga shtetasi z. A.M në drejtim të Bashkisë Kamëz nuk ka ardhur asnjë ankesë qoftë verbale ashtu dhe shkresore, përse i përket problematikës së diskriminimit, në veçanti të personave të verbër”.*

Me shkresën nr. 1532/5, datë 29.12.2022, Komisioneri ka vënë në dijeni ankuesin dhe Shoqatën Kombëtare “Shpresë për të Verbërit”, lidhur me përgjigjen e sjellë nga Shoqëria Shpresa-Al.

- Mbështetur në nenin 33/8, të ligjit 10221/2010 *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar, për shqyrtimin e mëtejshëm të ankesës, Komisioneri me shkresën nr. 288, datë 20.02.2023 njoftoi, palët për zhvillimin e seancës dëgjimore me datë 01.03.2023, për të parashtruar dhe argumentuar në mënyrë të drejtpërdrejtë pretendimet e palëve në proces.

Bazuar në nenin 80/1/b të Kodit të Procedurave Administrative dhe Rregullores së Brendshme të Komisionerit, seanca dëgjimore u regjistrua audio dhe përmbajtja e saj do të përdoret si provë gjatë procesit të shqyrtimit të ankesës.

Seanca u zhvillua në datë 01.03.2023, me praninë e të dy palëve në proces: subjekti ankues i përfaqësuar nga presidenti i Shoqatës Kombëtare “Shpresë për të Verbërit”, S.F, dhe përfaqësuesi me autorizim datë 01.03.2023, Shoqërisë “Shpresa-Al” shpk, z. D.M. Në seancë nuk u paraqit asnjë përfaqësues nga ana e Bashkisë Kamëz.

Gjatë seancës dëgjimore, palët iu qëndruan të njëjtave parashtrime që kishin bërë të njohura gjatë komunikimit shkresor me KMD-në.

Gjatë seancës dëgjimore, përfaqësuesi i subjektit ankues në mes të tjerash deklaroi³ se: *“Ankuesi është banues në Cërrik dhe në këtë rast po udhëtonte nga qendra e Tiranës për të vajtur tek terminali i autobusëve, për të udhëtuar drejt qytetit të Shkodrës. Ankuesi i ka paraqitur faturinos librezën e verbërisë të lëshuar nga shoqata, i cili nuk ja ka njojtur dhe i ka kërkuar që të paguajë biletën”*.

Gjatë seancës dëgjimore, përfaqësuesi i Shoqërisë “Shpresa-Al” në mes të tjerash deklaroi⁴ se: *“Pas njohjes me ankesën, kemi shqyrtuar rastin dhe me aq sa ka deklaruar faturinoja, rezulton se librezat e paraqitur nuk ka qenë librezat e lëshuar nga Shërbimi Social Shtetëror dhe faturinoja nuk pranon se ka pasur ndonjë konflikt me ndonjë qytetar me këtë problematikë. Ne si shoqëri njohim vetëm librezat e lëshuara nga institucionet shtetërore dhe jo librezat e lëshuara nga shoqata të ndryshme”*.

III. Vlerësimi i fakteve dhe provave të grumbulluara nga Komisioneri gjatë procesit të shqyrtimit të çështjes.

Në ankesën e depozituar nga ana e z. A.M, i përfaqësuar nga Shoqatës Kombëtare “Shpresë për të verbërit”, pretendohet diskriminim për shkak të aftësisë së kufizuar, nga ana Shoqërisë së Transportit Urban “Shpresa-Al-Transport” sh.p.k.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, Komisioneri evidentoi se Bashkia Kamëz është subjekti i cili licenson shoqëritë e transportit që ushtrojnë aktivitetin qytetas në territorin që ajo mbulon.

Në kontekst të legjitimitetit të subjektit ankues kundrejt subjekteve ndaj të cilëve ka pretenduar diskriminimin, Komisioneri vëren se, bazuar në kompetencat e sanksionuara nga ligji nr. 139/2015 *“Për vetëqeverisjen vendore”* dhe ligji nr. 93/2014 *“Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”*, Bashkia Kamëz, gëzon legjitimitet pasiv në këtë proces, pasi ka tagrin për ofrimin e monitorimin e shërbimit të transportit për kategorinë e të verbërve, nga ana e operatorëve të transportit rrugor, me të cilët ajo hyn në marrëdhënie kontraktuale.

Në këtë kuadër, Komisioneri bëri pjesë të procedurave hetimore dhe këtë njësi të vetëqeverisjes vendore, si subjekt ndaj të cilit shqyrtohet ankesa e paraqitur nga ana e shtetasit A.M, i përfaqësuar nga Shoqatës Kombëtare “Shpresë për të verbërit”.

Diskriminimi i pretenduar nga z. A.M, mbështetet në rastin specifik por dhe në faktin se në përgjithësi, personave të verbër në linjën e transportit urban të Bashkisë Kamëz, nuk u ofrohet shërbimi i transportit urban qytetas falas, ndërkohë që një gjë e tillë është e parashikuar në legjisllacionin përkatës.

Mbështetur në legjisllacionin në fuqi⁵ që rregullon fushën e transportit, transporti rrugor i udhëtarëve brenda vendit në formën e shërbimit të linjave të rregullta, ndahet në: (1) transport

³ Referuar seancës dëgjimore, minuta 04.30, e në vijim.

⁴ Referuar seancës dëgjimore, minuta 07.20, e në vijim.

⁵ Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” (i ndryshuar) dhe aktet nënligjore të miratuara në zbatim të tij.

qytetas, (2) transport rrethqytetas⁶ dhe (3) transport ndërqytetas⁷. Transporti qytetas që përbën objektin e kësaj ankese, bën pjesë në kompetencat e pushtetit vendor. Ndërkohë që, transporti ndërqytetas rregullohet nga ministri përgjegjës për veprimtarinë e transportit. Kjo ndarje e kompetencave sipas llojeve të transportit, ngarkon me përgjegjësi pushtetin qëndror dhe atë vendor.

1. Me qëllim identifikimin e bazës ligjore që përmban parashikime pozitive, lidhur me përfitimin e transportit falas për kategorinë e personave të verbër, Komisioneri, mori në analizë Ligjin nr. 8098, datë 28.03.1996 “*Për Statusin e të Verbërit*” (Ndryshuar me ligjin nr. 26, datë 15.03.2012). Referuar dispozitave të ligjit të sipërpërmendur, rezultoi se, fillimisht neni 11, i këtij ligji parashikonte shprehimisht: “*Të verbërit kanë të drejtë që ata vetë dhe shoqëruesit e tyre të udhëtojnë falas në transportin urban, dhe me gjysmë çmimi në transportin interurban, duke përfshirë atë shtetëror dhe privat*”.

Në vijim, neni 11, i ligjit të sipërpërmendur është ndryshuar, nëpërmjet ligjit nr. 26, datë 15.03.2012 “*Për disa ndryshime në ligjin nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit*”.

Aktualisht, ky nen parashikon: “*Të verbërit dhe shoqëruesit e tyre përfitojnë kompensim për shërbimin e transportit. Masa, kriteret dhe procedurat e këtij përfitimi përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.*”

Sikurse vihet re nga sa më sipër, pas ndryshimeve, që i janë bërë në vitin 2012, Ligjit 8098/1996 “*Për Statusin e të Verbërit*” (i ndryshuar), personat e verbër nuk përfitojnë më transport qytetas/urban⁸ falas dhe transport interurban⁹/ndërqytetas me 50% të vlerës së biletës. Me ndryshimet ligjore, kjo kategori do të përfitojë kompesim për shërbimin e transportit. Masa, kriteret dhe procedurat e këtij përfitimi përcaktohen me Vendim të Këshillit të Ministrave, i cili nuk është miratuar ende.

Edhe legjislacioni i miratuar në fushën e transportit përmban parashikime të përgjithshme mbi lehtësitë, që duhet të përfitojnë në shërbimin e transportit urban qytetas, për shtresat dhe kategoritë vunerabël, por gjithmonë duke kryer referencën përkatëse, në ligjet e posaçme për secilën kategori. Për sa më sipër, neni 85, i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “*Për transportet rrugore*” (i ndryshuar)¹⁰ parashikon:

⁶ Transporti rrethqytetas nuk bën pjesë në objektin e shqyrtimit të kësaj ankese.

⁷ Transporti ndërqytetas nuk bën pjesë në objektin e shqyrtimit të kësaj ankese.

⁸ Terminologji e përdorur në këto ligje;

⁹ Terminologji e përdorur në këto ligje;

¹⁰ Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “*Për transportet rrugore*” (i ndryshuar me ligjin nr. 10/2016, “*Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore*”, ligjin nr. 37/2014 “*Për disa shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore*”, ligjin nr. 21/2013, “*Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore*”, ligjin nr. 10302, datë 15.07.2010 “*Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore*”, ligjin nr. 9760, datë 21.06.2007 “*Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore*”, ligjin nr. 9373, datë 14.04.2005, “*Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore*”, ligjin nr. 9096, datë 03.07.2003, “*Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për*

“Është e detyrueshme të kryhet përkujdesja dhe transporti me përparësi, kundrejt të gjitha lehtësive që jep ligji, për të gjitha subjektet që i përfitojnë këto lehtësi në transportin qytetës dhe jashtë qytetit, duke përcaktuar me shënim të veçantë edhe vendet e ndenjes për ta.

Udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta, duhet të paraqesin në çdo rast udhëtimi dokumentin që përcakton ligji për ta.

Fondet për kompensimin e tarifës së transportit të kategorive të personave, që përfitojnë nga legjislacioni në fuqi për transportin qytetas, përballohet nga institucionet përgjegjëse, sipas ligjit. Masa, kriteret dhe procedurat për kompensimin e kësaj tarife përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.”.

Për sa më sipër, edhe neni 85, i ligjit 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, i ndryshuar, ka vendosur detyrimin dhe ka autorizuar nxjerrjen e një akti nënligjor nga ana e Këshillit të Ministrave, i cili duhet të përcaktojë, masat, kriteret dhe procedurat për kompesimin e tarifës së transportit qytetas për udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta. Ky akt nënligjor nuk rezulton të jetë miratuar.

Në referencë të akteve nënligjore të miratuara në fushën e transportit, Komisioneri është fokusuar edhe në parashikimet e Vendimit nr. 85, datë 08.02.2017, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e rregullave për prodhimin shpërndarjen dhe pajisjen e udhëtarëve me bileta transporti rrugor”, ku është përcaktuar se të drejtën për të përcaktuar çmimet e biletave për kategoritë që përfitojnë lehtësira në transportin qytetas/rrethqytetas me ligje të veçanta, e kanë, këshillat e njësisve të vetëqeverisjes vendore, në përputhje me legjislacionin në fuqi për këtë qëllim. Pika 7, e Vendimit nr. 85, datë 08.02.2017, i Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e rregullave për prodhimin shpërndarjen dhe pajisjen e udhëtarëve me bileta transporti rrugor” parashikon: “Për udhëtarët, që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta, çmimi i biletave për **transportin qytetas dhe rrethqytetas caktohet në përputhje me legjislacionin në fuqi për këtë qëllim, me vendim të këshillit të njësisve të vetëqeverisjes vendore”.**

Në referencë të Udhëzimit nr. 5627, datë 18.11.2016, të Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës “Për përcaktimin e kriterëve, rregullave dhe dokumentacionit për lëshimin e licencave dhe certifikatave për ushtrimin e veprimtarisë në transportin rrugor të udhëtarëve brenda vendit”, Bashkitë janë organet kompetente për lëshimin e licencave dhe certifikatave për operatorët e shërbimit urban qytetas.

Në vijim, vlen të përmendet edhe Udhëzimi nr. 3743, datë 10.07.2017, i Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës, “Mbi modelet dhe standartet e biletave të transportit rrugor të udhëtarëve”. Ky udhëzim bën një identifikim të grupeve, që përfitojnë lehtësira financiare në marrjen e shërbimeve publike në përputhje me kuadrin ligjor, por jo llojin e lehtësirave që përfitojnë.

transportet rrugore”, ndryshuar me ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002”, ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”.

Personat që u përkasin kategorive apo grupeve në fjalë, pajisen me *Kartat standarde të personalizuar*. Në pikën 5.3.2.1, 5.3.2.2 dhe 5.3.2.4 përcaktohen si të tillë: invalidët e punës, të verbërit dhe invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë. Në pikën 5.3.2.6, të Udhëzimit nr. 3743/2017, parashikohet si përfitues edhe çdo subjekt ose kategori që mund të përfitojë në vijim, mbështetur në legjislacionin në fuqi.

Për sa më sipër, rezulton se personat me aftësi të kufizuara që gëzojnë statusin e të verbrit gëzojnë lehtësira në shërbimin e transportit, duke përfshirë këtu të treja format e transportit me linja të rregullta, pra transport qytetas, rrethqytetas dhe ndërqytetas. Transporti qytetas dhe rrethqytetas, janë kompetencë e pushtetit vendor. Referuar akteve ligjore dhe nënligjore në fuqi, pushteti vendor ka kompetencën për të përcaktuar linjat, për të licensuar subjektet dhe për të përcaktuar çmimin e biletave për kategoritë që përfitojnë lehtësira në transport. Kjo kategori është përfituese e kompesimit, i cili nuk është përcaktuar akoma në çfarë mase, si dhe nuk janë përcaktuar kriteret për përfitimin e tij, pasi nuk është miratuar ende akti nënligjor, që duhet të bëjë përcaktime të tilla.

Nga dokumentacioni dhe informacioni i administruar në kuadër të një ankese të mëparshme pranë Komisionerit¹¹, rezulton se problematika e mospërfitimit të lehtësirave në transportin urban qytetas është një problematikë e parashtruar sipas informacionit të dhënë nga Shoqata e Transportit Urban dhe Interurban Kamëz Veri dhe Shoqata “Shpresë për të verbërit”. Sipas tyre, ata kanë depozituar disa kërkesa dhe ankesa, pranë MIE-së dhe MSHMS-së, por edhe në institucione e dikastere të tjera të pushtetit vendor, lidhur me sigurimin e lehtësirave në transportin publik qytetas.

Nisur nga problematika e paraqitur nga Shoqata në mbrojtje të interesave të personave me aftësi të kufizuara, Ministri i Mirëqënies Sociale dhe Rinisë i është drejtuar, nëpërmjet shkresës¹² nr. 3129, datë 28.05.2014, të gjithë Kryetarëve të Bashkive dhe për dijeni Prefektëve të Qarqeve, ku nisur nga problematika e paraqitur nga shoqatat e invalidëve të punës, lidhur me sigurimin e lehtësive në transportin urban për këtë kategori, i udhëzon titullarët e këtyre institucioneve, si vijon:

“Aktualisht, Ministria e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë është në procesin e vlerësimit dhe të hartimit të projektvendimeve për përcaktimin e mënyrës së kompensimit të shërbimit të transportit për kategoritë që përfitojnë lehtësira në transport sipas legjislacionit në fuqi. E drejta e invalidëve të punës për udhëtimin falas në mjetet e komunikacionit qytetas privat është e përcaktuar edhe në dokumentacionin licencues dhe certifikues të shoqërive të transportit..... Duke qenë se autoritetet përgjegjëse për lëshimin e këtyre licencave janë njësitë e qeverisjes vendore, ato duhet të marrin të gjitha masat e nevojshme për plotësimin e detyrimeve të parashikuara në licencë për subjektet që kryejnë transport rrugor. Në rast të kundërt mund të

¹¹ Referuar ankesës nr. 19, datë 19.02.2021, të K. M dhe Shoqatës “Shpresë për të verbërit”, ku pretendohet diskriminim për shkak të “aftësisë së kufizuar”, nga ana e Shoqërisë Shpresa-AI sh.p.k.

¹² Administruar në çështjen e trajtuar nga KMD me Nr. 192 rregj., datë 18.12.2018, të Shoqatës së Invalidëve Paraplegjikë dhe Tetraplegjikë, Dega Shkodër.

kërkojnë heqjen e licencës për subjektet që nuk i përmbushin këto detyrime. Nga sa më lart, Ministria e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë kërkon zbatimin e dispozitave ligjore në fuqi, si dhe detyrimeve që kanë shoqëritë e transportit bazuar në dokumentacionin e tyre licencues dhe çertifikues, në lidhje me të drejtën e invalidëve të punës për udhëtim falas me mjetet e komunikacionit qytetas privat. Gjithashtu kërkojmë vëmendjen e njësisve të qeverisjes vendore në mbikqyrjen e vazhdueshme të respektimit të detyrimeve kontraktuale mbi këtë të drejtë të invalidëve të punës nga shoqëritë e transportit”.

Për sa më sipër, rezulton se pavarësisht mungesës së aktit nënligjor, i cili do të përcaktojë masën, kriteret dhe procedurat e kompensimit të shërbimit të transportit për kategorinë e të verbërve dhe vonesës së zgjatur për nxjerrjen dhe miratimin e këtij akti nënligjor, ministri përgjegjës i ka dhënë një zgjidhje të përkohëshme çështjes në fjalë, duke mos cënuar të drejtën e invalidëve të punës, sikurse për analogji edhe kategorisë së personave të verbër, për të gëzuar lehtësi në transportin urban qytetas. Për të realizuar një shërbim të tillë, në mungesë të aktit nënligjor ende të pamiratur, ai udhëzon që njësitë e qeverisjes vendore në zbatim të kompetencave që atyre u atribuon legjislacioni në fuqi, të mbikqyrin në mënyrë të vazhdueshme respektimin e detyrimeve kontraktuale nga ana e operatorëve të shërbimit urban, si dhe u kujton këtyre njësisve se e drejta e transportit falas të kategorive të personave me aftësi të kufizuar është e përcaktuar në dokumentacionin licencues dhe çertifikues të shoqërive të transportit, ku këto të fundit lëshohen nga organet e qeverisjes vendore.

2. Në vijim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri analizoi edhe përmbajtjen e Kontratës të Shërbimit, të lidhur ndërmjet Bashkisë Kamëz dhe Shoqërisë Shpresa AL, përkatësisht Kontratës nr. 674, datë 15.02.2017, *“Për transportin e udhëtarëve në linjën rrethqytetëse “Kamëz-Tiranë-Kamëz” të Bashkisë Kamëz.*

Kontrata e mësipërme ka prodhuar efekte për palët kontraktuale që nga data e nënshkrimit të saj, me datë 15.02.2017, efekte të cilat kanë një shtrirje kohore 10 vjeçare.

Neni 9, i kontratës së sipërcituar parashikon shprehimisht: *“Kontraktori detyrohet që të garantojë udhëtimin e të gjithë kategorive të udhëtarëve që sipas legjislacionit në fuqi përfitojnë lehtësira në udhëtim, si: Udhëtimi me bileta pajtimi (abone), udhëtimin pa pagesë kundrejt paraqitjes së dokumentit që parashikon ligji për to, etj.”*

Neni 10, përcakton se: *“Kontraktori merr përsipër të kryejë shërbimin e transportit në linjën përkatëse, të përmbushë detyrimin sipas nenit 8 dhe 9, të cituar më lart, kundrejt subvencionit të kontratës, vetëm pas miratimit në Këshillin Bashkiak të financimit të subvencioneve (miratimi i planifikimit në Buxhetin e Bashkisë ose me VKM).”*

Për sa më sipër, rezulton se Shoqëria Shpresa AL, me të cilën Bashkia Kamëz ka lidhur kontratë shërbimi, ka detyrim kontraktual ofrimin e shërbimit urban qytetas falas për kategorinë e personave të verbër, kundrejt subvencionit të kontratës, sikurse dhe Bashkia Kamëz nga ana

tjetër, duhet të përmbushë detyrimin kontraktual kundrejt Shoqërisë Shpresa-AL lidhur me subvencionimin e saj sipas parashikimeve të kontratës.

Neni 10 i Kontratës ka përcaktuar se, subvencionimi i Shoqërisë së transportit rrugor lidhur me ofrimin e shërbimeve falas të kategorisë së personave që përfitojnë lehtësira në udhëtim, bëhet sipas përcaktmeve të aktit nënligjor/VKM-së përkatëse, ose në mungesë të këtij akti ka parashikuar që të bëhet nga pushteti vendor/Bashkia Kamëz, subvencionim i cili bëhet me miratimin e tij me vendim të Këshillit Bashkiak ose miratim të planifikimit në buxhetin e Bashkisë.

Në këtë kontekst, Komisioneri gjykon se Bashkia Kamëz ka patur të gjitha mundësitë për të mos e lënë të thellohej problematika e mosofrimit të shërbimit të transportit urban falas, jo vetëm për subjektin ankues dhe kategorinë e të verbërve, por edhe për kategoritë e tjera të parashikuara në nenin 9, të kontratës së shërbimit, të lidhur me operatorin e shërbimit urban Shpresa AL.

Përveç sa më sipër, Bashkia Kamëz, në cilësinë e autoritetit që lëshon licencat dhe certifikatat për operatorët e shërbimit urban, në referencë të pikës 4, të Lidhjes 4, së Udhëzimit nr. 5627, datë 18.11.2016, të Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës “Për përcaktimin e kriterëve, rregullave dhe dokumentacionit për lëshimin e licencave dhe certifikatave për ushtrimin e veprimtarisë në transportin rrugor të udhëtarëve brenda vendit”, ku parashikohet se:

“Mbajtësi i licencës dhe i kësaj çertifikate mban përgjegjësi për zbatimin e ligjeve nr. 7889/94, të ndryshuar, nr. 7663/93, nr. 8626/00, të ndryshuar në të cilat përcaktohet:

a) Për transportin qytetës: - “invalidët e punës, invalidët e luftës, invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, të cilët nga organizatat përkatëse janë të pajisur me dëshmi, kanë të drejtë të udhëtojnë falas”, si dhe për zbatimin e ligjeve nr. 8098/96, nr. 8153/96, të ndryshuar; -“të verbërit e shoqëruesit e tyre dhe jetimët që nuk janë në marrëdhënie pune, udhëtojnë falas”; duhej të kishte vepruar menjëherë kundrejt moszbatimit të këtij udhëzimi.

Problematika e parashtruar nga pala ankuese, sa i përket transportit urban qytetas, është një fakt i bërë publik që nga viti 2012, kur janë miratuar ndryshimet në ligjin nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit”, apo edhe ligjeve të tjera të cilat kanë prekur kategori si: invalidët para dhe tetraplegjik, etj. Në këtë kuadër, Shoqata Kombëtare e të Verbërve të Shqipërisë, ka kërkuar publikisht¹³ në vijimësi, për gjetjen e një zgjidhje për kategorinë e të verbërve, sa i përket transportit.

Nga informacioni i administruar nga Komisioneri në kuadër të ankesave të mëparshme me të njëjtin objekt, kundër Bashkisë Kamëz, Bashkia ka qenë në dijeni të situatës së krijuar ndërmjet operatorit të transportit publik Shpresa AL dhe kategorive të personave që përfitojnë udhëtimin pa pagesë në territorin e saj, në përgjithësi dhe specifikisht edhe të rastit konkret me shtetasin

¹³ <https://www.balkanweb.com/shteti-u-ka-borxh-nga-2-mln-leke-te-verbrit-nenshkruajne-peticion/>
<http://www.respublica.al/arkiv-lajme-të-përditësuara/të-verbërit-në-protestë-kundër-ndryshimit-të-statusit>

A.M (për problematikën e të cilit është vënë në dijeni nga Komisioneri me shkresën nr. 1532/1, datë 02.12.2022). Pavarësisht kësaj, nuk rezulton të ketë pasur përpjekje nga ana e Bashkisë për verifikimin e problematikës me ankuesin, apo rregullimin përfundimtar të situatës nga ana saj, duke mohuar të drejtën e tij për të përfituar lehtësira në udhëtim, si dhe duke shkelur njëherësh edhe detyrimet e saj kontraktuale me shoqërinë e transportit.

Gjithashtu, Bashkia Kamëz, nuk provoi para Komisionerit:

- Që ka miratuar ndonjë akt nënligjor nga ana e Këshillit Bashkiak Kamëz (Bashkia Kamëz), lidhur me subvencionimin e Shoqërisë Shpresa AL, në përmbushje të detyrimeve kontraktuale sipas Kontratës të Shërbimit, të lidhur ndërmjet Bashkisë Kamëz dhe Shoqërisë Shpresa AL, përkatësisht Kontratës nr. 674, datë 15.02.2017, “*Për transportin e udhëtarëve në linjën rrethqytetëse Kamëz-Tiranë-Kamëz*” të Bashkisë Kamëz, duke shkelur këtë të fundit.
- Që kishte marrë masa apo kishte kryer veprime konkrete për të kryer ndonjë kontroll a monitorim përse i përket respektimit të kontratës së shërbimit të lidhur me këtë Shoqëri.

Në përfundim, Komisioneri vlerëson se me anë të veprimeve apo mosveprimeve të saj, Bashkia Kamëz ka ekspozuar subjektin ankues, i cili bën pjesë në kategorinë e personave të verbër, ndaj një trajtimi të padrejtë dhe disfavorizues, sa i përket transportit urban qytetas pa pagesë.

3. Lidhur me pretendimin e përfaqësuesit të subjektit ankues për mosnjohjen e librezës së verbërisë, të lëshuar nga Shoqata “Shpresë për të Verbërit”, nga ana e Shoqërisë Shpresa AL.

Komisioneri, vëren se, pavarësisht vakumit ligjor të sipërpërmendur, Kompania njeh dhe zbaton detyrimin e saj, përcaktuar edhe në aktet e tjera rregullatore që lidhen specifikisht me të drejtën e ushtrimit të shërbimeve që ofron kjo Kompani, si dhe Licencën për kryerjen e shërbimeve të rregullta qytetase të transportit të udhëtarëve, detyrim ky i konfirmuar në përgjigjen zyrtare depozituar pranë KMD-së, si dhe në qëndrimin e deklaramet gjatë seancës të përfaqësuesit të Kompanisë.

Nga ana tjetër, përfaqësuesi i ankuesit kontestoi faktin që të verbërve duhej t’u njihej si dokument i vlefshëm udhëtimi, Libreza e Verbërisë e lëshuar nga Shoqata Kombëtare “Shpresë për të verbërit”.

Edhe legjislacioni i miratuar në fushën e transportit përmban parashikime të përgjithshme mbi lehtësitë, që duhet të përfitojnë në shërbimin e transportit urban qytetas, për shtresat dhe kategoritë vulnerabel, por gjithmonë duke kryer referencën përkatëse, në ligjet e posaçme për secilën kategori.

Udhëzimi nr. 3743, datë 10.07.2017, i Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës, “*Mbi modelet dhe standardet e biletave të transportit rrugor të udhëtarëve*”, bën një identifikim të grupeve, që

përfitojnë lehtësira financiare në marrjen e shërbimeve publike në përputhje me kuadrin ligjor, por jo llojin e lehtësirave që përfitojnë.

Personat që u përkasin kategorive apo grupeve në fjalë, pajisen me *Kartat standarde të personalizuar*. Në pikën 5.3.2.1, 5.3.2.2 dhe 5.3.2.4 përcaktohen si të tillë: invalidët e punës, të verbërit dhe invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë. Në pikën 5.3.2.6, të Udhëzimit nr. 3743/2017, parashikohet si përfitues edhe çdo subjekt ose kategori që mund të përfitojë në vijim, mbështetur në legjislacionin në fuqi.

Për sa më sipër, rezulton se personat me aftësi të kufizuara që gëzojnë statusin e të verbërit gëzojnë lehtësira në shërbimin e transportit, duke përfshirë këtu të treja format e transportit me linja të rregullta, pra transport qytetas, rrethqytetas dhe ndërqytetas.

Lidhur me lehtësirat dhe të drejtën e personave me statusin e të verbërit, për të udhëtuar pa pagesë në transportin urban qytetas, neni 85, i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “*Për transportet rrugore*” (i ndryshuar)¹⁴ parashikon se:

“Është e detyrueshme të kryhet perkujdesja dhe transporti me përparësi, kundrejt të gjitha lehtësive që jep ligji, për të gjitha subjektet që i përfitojnë këto lehtësi në transportin qytetës dhe jashtë qytetit, duke përcaktuar me shënim të veçantë edhe vendet e ndenjjes për ta.

Udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta, duhet të paraqesin në çdo rast udhëtimi dokumentin që përcakton ligji për ta”.

Bazuar në sa më sipër, ligji ua njeh këtë të drejtë të gjithë personave me statusin e të verbërit, konform detyrimit për të paraqitur në çdo rast udhëtimi *dokumentin ligjor specifik*.

Në këtë kontekst, Komisioneri ka analizuar se cilat shkresa konsiderohen *dokument ligjor*, sipas përcaktimeve ligjore përkatëse.

VKM nr. 277, datë 18.06.1997 “*Për përfitimet nga statusi i të verbërit*”, i ndryshuar, në pikën 3 dhe 10, të tij ka parashikuar se:

“3. Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror i lëshon personit të verbër librezën e verbërisë, si dokument prove për përfitimin nga ligji nr.8098, date 28.3.1996 “Për statusin e të verbërit”, pas marrjes së vendimit nga Komisioni Mjekësor për Përcaktimin e Verbërisë. Modeli i

¹⁴ Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “*Për transportet rrugore*” (i ndryshuar me ligjin nr. 10/2016, “*Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 37/2014 “Për disa shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 21/2013, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 10/302, datë 15.07.2010 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9760, datë 21.06.2007 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9373, datë 14.04.2005, “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9096, datë 03.07.2003, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ndryshuar me ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002”, ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”*).

librezës së verbërisë përcaktohet nga Ministri i Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.

10. Udhëtimi në transportin e brendshëm shtetëror dhe privat për personat e verbër bëhet me 0% të tarifave për transportin urban dhe 50% të tarifave për transportin interurban. Këtë tarifë e përfiton edhe shoqëruesi i të verbrit të grupit të parë”.

Bazuar në sa më sipër, Komisioneri vlerëson se, ligji ka mirëpërcaktuar autoritetin përgjegjës i cili gëzon ligjërisht kompetencën për të lëshuar librezën e verbërisë. Për rrjedhojë, Komisioneri vlerëson se, kërkimi i subjektit ankues që Librezë e Verbërisë e lëshuar nga Shoqata “Shpresë për të Verbërit”, të njihet si dokument provues i ligjshëm; nuk qëndron pasi është i pabazuar ligjërisht.

Në këto kushte, Komisioneri vlerëson të drejtë kërkesën e Shoqërisë Shpresa AI sh.p.k, lidhur me detyrimin e subjekteve që disponojnë Librezë Verbërie të SHSSH, për të paraqitur dokumentin origjinal, si dokument të vlefshëm sipas përcaktimeve specifike ligjore, në mënyrë që të përfitojnë nga lehtësirat përkatëse për të udhëtuar falas në transportin urban qytetas.

Në analizë të sa më sipër, Komisioneri gjykon se ankuesi nuk është ekspozuar ndaj një trajtimi të padrejtë e të pafavorshëm, nga ana e Shoqërisë Shpresa AI.

B. Shkaku i mbrojtur.

Mbështetur në nenin 2¹⁵, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, në ushtrimin e detyrës së tij siguron mbrojtjen efektive nga diskriminimi dhe çdo formë sjelljeje që nxit diskriminimin për një nga shkaqet që parashikon ky ligj. Ligji për mbrojtjen nga diskriminimi ndalon situatat kur persona ose grupe personash në një situatë të njëjtë trajtohen në mënyra të ndryshme, dhe situatat kur personat ose grupet e personave në situata të ndryshme trajtohen njësoj.

Në nenin 1 të tij, përcaktohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Në lidhje me pretendimin e subjektit ankues për diskriminim për shkak të “aftësisë së kufizuar”, Komisioneri gjykon se ky shkak konsiderohet si një shkak i mbrojtur, pasi jo vetëm parashikohet

¹⁵“Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë të drejtën e çdo personi për: a) barazi përpara ligjit dhe mbrojtje të barabartë nga ligji; b) barazi të shanseve dhe mundësive për të ushtruar të drejtat, për të gëzuar liritë dhe të marrë pjesë në jetën publike; c) mbrojtje efektive nga diskriminimi dhe nga çdo forme sjelljeje që nxit diskriminim.”

si i tillë në bazën ligjore të sipërpërmendur, por edhe sepse ekzistojnë prova të mjaftueshme/dokumente, që e justifikojnë si të tillë.

Referuar dokumentacionit të paraqitur nga ankuesi rezulton se ankuesi është i pajisur me:

- Librezë Verbërie nr. 02338, datë 21.01.2012, të lëshuar nga Shërbimi Social Shtetëror, me afat vlefshmërie përgjithmonë.
- Librezë anëtarësie të lëshuar nga Shoqata e të Verbërve të Shqipërisë, nr. 018EL40308, datë 01.10.2000.

C. Lidhja e trajtimit të padrejtë dhe disfavorizues me “aftësinë e kufizuar”.

Kushtetuta është akti më i lartë juridik, ligji më i lartë (lex superior), në pajtueshmëri me të cilin duhet të jenë të gjitha aktet e tjera juridike.

Parimi i barazisë para ligjit dhe i mosdiskriminimit, sanksionohet nga Kushtetuta si një parim i përgjithshëm që përshkon të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, prandaj ai duhet të gjejë shprehjen e tij në të gjithë legjislacionin shqiptar si dhe të zbatohet nga të gjithë, si nga institucionet edhe nga individët.

Kushtetuta si akti themeltar i Republikës së Shqipërisë, sanksionon se: *“Të drejtat dhe liritë themelore të njeriut janë të pandashme, të patjetërsueshme, të padhunueshme dhe qëndrojnë në themel të të gjithë rendit juridik”*. Neni 18, i saj shpreh se: *“Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit”*.

Gjykata Kushtetuese në disa vendime të saj ka interpretuar nenin 18 të Kushtetutës, si dhe ka theksuar se parimi i barazisë synon që të gjithë të jenë të barabartë në ligj dhe përpara ligjit, jo vetëm në të drejtat themelore të parashikuara në Kushtetutë por edhe në të drejtat e parashikuara nga ligjet e tjera në fuqi. Gjykata është shprehur se:

“Barazia në ligj dhe para ligjit nuk do të thotë që të ketë zgjidhje të njëjlojta për individë ose kategori personash që janë në kushte objektivisht të ndryshme. Barazia përpara ligjit dhe në ligj presupozon barazinë e individëve që janë në kushte të barabarta”, si dhe “Vetëm në raste përjashtimore dhe për shkaqe të arsyeshme dhe objektive mund të përliqet trajtimi i ndryshëm i kategorive të caktuara që përfitojnë nga kjo e drejtë.” (shih vendimet nr. 39, datë 16.10.2007, nr. 4 datë 12.02.2010, nr. 34, datë 20.12.2015, të Gjykatës Kushtetuese).

Në nenin 59, shkronjat e) dhe f) të saj, Kushtetuta ka parshikuar se:

“Shteti, brenda kompetencave kushtetuese dhe mjeteve që disponon, si dhe në plotësim të nismës dhe të përgjegjësisë private, synon:

e) përkujdesjen dhe ndihmën për të moshuarit, jetimët dhe invalidët;

f) riaftësimin shëndetësor, edukimin e specializuar dhe integrimin në shoqëri të të paaftëve, si dhe përmirësimin në vazhdimësi të kushteve të tyre të jetesës”.

Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, ka mbajtur qëndrimin se, parimi i shtetit të së drejtës detyron të gjitha organet e pushtetit publik që t’i ushtrojnë kompetencat e tyre vetëm në respektim të normave kushtetuese. Aktet juridike që nxirren nga këto organe duhet të jenë në pajtim me aktet juridike më të larta, si në kuptimin formal të tyre, ashtu edhe atë material. Respektimi i hierarkisë së akteve normative është një detyrim që buron nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor¹⁶.

Me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, e drejta ndërkombëtare që rrjedh nga marrëveshjet ndërkombëtare (*e njohur ndryshe edhe si “e drejta konventore”*) ka një vend të posaçëm.

Sipas nenit 116 të Kushtetutës, marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara me ligj, në hierarkinë e normave juridike renditen menjëherë pas Kushtetutës. Për pasojë, ato zënë një vend të rëndësishëm në të drejtën e brendshme e bëhen të detyrueshme për t’u zbatuar për çdo shtet, për të gjithë organet shtetërore.

Po ashtu, kjo dispozitë kushtetuese duhet lexuar në harmoni edhe me nenin 122, pikat 1 dhe 2, të Kushtetutës, ku sanksionohet se:

“1. Çdo marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar përbën pjesë të sistemit të brendshëm juridik pasi botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë. Ajo zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rasteve kur nuk është e vetëzbatueshme dhe zbatimi i saj kërkon nxjerrjen e një ligji...

2. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të...

Shqipëria ka nënshkruar e ratifikuar disa akte ndërkombëtare, që në thelb kanë të bëjnë me trajtimin e barabartë, mosdiskriminimin, mbrojtjen dhe respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut në përgjithësi, ndër të cilat është edhe Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut, e cila jo vetëm që është pjesë e e legjisllacionit të brendshëm të Republikës së Shqipërisë, por zë një vend të veçantë brenda tij. Konventa njeh dhe parashikon kufizime të përgjithshme dhe kufizime specifike për të drejta të veçanta.

Neni 14 i Konventës Evropiane për Drejtat e Njeriut (KEDNJ), ndalon diskriminimin në gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara në të, duke mos parashikuar një të drejtë të veçantë në lidhje me aksesueshmërinë, ndërkohë që Protokollin 12-të i KEDNJ-së, i cili është ratifikuar nga Shqipëria, ndalon diskriminimin në lidhje me “gëzimin e çdo të drejte të parashtruar nga ligji” dhe kështu ofron mbrojtje më të madhe se sa neni 14, i cili lidhet vetëm me të drejtat e garantuara nga KEDNJ-ja. Në veçanti, fusha e mbrojtjes sipas nenit 1, të Protokollit të 12, të

¹⁶ Citojmë këtu, Vendimet e Gjykatës Kushtetuese me: nr. 2, datë 03.02.2010, nr.1, datë 12.01.2011, nr. 23, datë 08.06.2011.

KEDNJ përfshin rastet kur personi është diskriminuar: “a) në gëzimin e çdo të drejte ligjore të njohur shprehimisht me ligj të veçantë; b) në gëzimin e çdo të drejte që rrjedh nga një detyrim i qartë i autoritetit publik sipas legjislacionit të brendshëm, sa kohë autoriteti ka detyrimin të dëshmojë një sjellje të caktuar mbi bazën e ligjit të brendshëm; c) nga autoriteti publik në ushtrimin e kompetencës diskrecionare; d) nga çdo akt apo mosveprim tjetër i autoritetit publik”.

Gjithashtu, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), në mënyrë të vazhdueshme ka interpretuar se trajtimi i diferencuar është diskriminues nëse ai nuk bazohet në ndonjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, domethënë, nëse trajtimi i diferencuar nuk ndjek një qëllim legjitim ose nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme të proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të realizohet¹⁷. Sipas GJEDNJ-së, e drejta për të mos u diskriminuar e garantuar nga KEDNJ, gjithashtu çënohet kur pa një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm shtetet dështojnë që të trajtojnë ndryshe personat situata e të cilëve është objektivisht e ndryshme¹⁸. GJEDNJ, shprehet se, ndalimi që rrjedh nga neni 14 do të krijojë detyrime pozitive për shtetet kontraktuese për të bërë dallimet e nevojshme ndërmjet personave ose grupeve, rrethanat e të cilëve janë në mënyrë të rëndësishme dhe domethënëse të ndryshme¹⁹. Për më tepër, GJEDNJ, shprehet se, neni 14, nuk e ndalon një shtet anëtar që t'i trajtojë grupet ndryshe për të korrigjuar “pabarazitë faktike” ndërmjet tyre; në të vërtetë, në rrethana të caktuara, dështimi në përpjekje për të korrigjuar pabarazinë nëpërmjet trajtimit të ndryshëm, mund të shkaktojë në vetvete një shkelje të nenit 14²⁰.

Konventa e OKB-së “Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”²¹ në mënyrë të posaçme në nenin 4/1, ka përcaktuar se: “Shtetet Palë marrin përsipër të sigurojnë dhe promovojnë realizimin e plotë të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut për të gjithë personat me aftësi të kufizuara pa diskriminim të ndonjë lloji me bazë aftësinë e kufizuar.”

Në frymën e Konventës, është miratuar, ligji nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, i cili ka si qëllim, të garantojë nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara për të mundësuar pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në të gjitha sferat e shoqërisë, në kushte të barabarta me të tjerët, duke mundësuar autonominë dhe jetesën e pavarur për të gjithë personat me aftësi të kufizuara, nëpërmjet ofrimit të ndihmës e të mbështetjes; të përcaktojë përgjegjësinë e të gjitha strukturave publike dhe

¹⁷ Shih: *Molla kundër Greqisë*, Vendim i Dhomës së Madhe, 2018, prg. 135; *Fábián kundër Hungarisë*, Vendim i Dhomës së Madhe 2017, prg. 113; *Abdulaziz, Cabales dhe Balkandali kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 1985, prg.72.

¹⁸ Shih: Çështja *Thlimmenos kundër Greqisë* [GC], nr. 34369/97, prg. 44, GJEDNJ 2000-IV; Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

¹⁹ Shih: Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

²⁰ Shih: Çështjen *Horváth dhe Kiss kundër Hungarisë*, nr. 11146/11, datë 29.01.2013, prg. 101; Çështjen *Thlimmenos*, cituar më lart, prg. 44; Çështjen *D.H. dhe të tjerët kundër Republikës Çeke* (GC), nr.57325/00, GJEDNJ 2007-IV, prg.175).

²¹ Ratifikuar me ligjin nr. Nr. 108/2012 “Për Ratifikimin e Konventës së OKB-së “Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”.

jopublike, përfshirë organet shtetërore, qendrore dhe vendore, në zbatimin e parimeve të përfshirjes dhe aksesueshmërisë për të zvogëluar, deri në heqje, pengesat për personat me aftësi të kufizuara, me qëllim mundësimin e pjesëmarrjes së tyre të barabartë në shoqëri.

Persona me aftësi të kufizuara, sipas këtij ligji, janë, personat që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime të cilat, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore dhe të qëndrimit, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të këtyre personave në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët.

Jetesa e pavarur, u siguron personave me aftësi të kufizuara zgjedhje, kontroll dhe liri të njëjta me të tjerët. Ligji nr. 93/2014, përcakton se, një nga aspektet që siguron jetesën e pavarur për personat me aftësi të kufizuara është edhe transporti. Në gërmën “ë”, të pikës 2, të nenit 5, të ligjit nr. 93/2014, parashikohet se: *“Politikat shtetërore mbështetin personat me aftësi të kufizuara që të kenë akses në të gjitha sferat e jetës e, ndër të tjera, të kenë akses përkatësisht:ë) në transport....”*. Sipas nenit 6, të ligjit nr. 93/2014, jetesa e pavarur, mundësohet nëpërmjet shërbimeve të ndryshme që synojnë të ofrojnë mbështetje në kapërcimin e barrierave. Në këto shërbime përfshihen ndër të tjera edhe transporti.

Sikurse është përmendur edhe në rubrikat e sipërpërmendura, njësitë e qeverisjes vendore janë përgjegjëse për transportin urban qytetas. Në pikën 6, të nenit 23 *“Funksionet e Bashkive në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike”*, të ligjit nr. 139/2015 *“Për vetëqeverisjen vendore”* parashikohet: *“Në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike, bashkitë janë përgjegjëse në territorin e juridiksionit të tyre për:6. Transportin publik vendor”*.

Në nenin 3, pika 1, të ligjit nr. 93/2014, përcaktohet: *“Aksesueshmëri” është mënjanimi i pengesave të të gjitha llojeve*. Më tej në pikën 3, të këtij neni parashikohet se:

“3. “Pengesat” nënkupton: a) pengesat sociale, veçanërisht qëndrimet, stereotipet e sjelljen tutelore; b) pengesat mjedisore, përfshirë vështirësitë në komunikim që kanë personat me dëmtime ndijore, veçanërisht ata me dëmtime në shikim dhe dëgjim, ata për të cilët komunikimi verbal është i kufizuar ose i pamundur e personat që kërkojnë formate të thjeshta për t’u lexuar dhe për t’u kuptuar; c) pengesat infrastrukturore, përfshirë ato në banesa, hapësira dhe shërbime publike; ç) pengesat institucionale, përfshirë ato në legjislacion dhe politika.”

Në përputhje me qasjen e KDPAK edhe ky ligj sanksionon se garantimi i aksesueshmërisë nëpërmjet mënjanimit të pengesave të të gjitha llojeve është një nga parimet e këtij ligji (neni 3/ç) dhe se jetesa e pavarur e personave me aftësi të kufizuar mund të sigurohet nëpërmjet garantimit të aksesueshmërisë, përfshirë aksesin në të gjitha shërbimet publike.

Ligji *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, i ndryshuar, është një ligj i cili është miratuar në bazë dhe në zbatim të nenit 18, të Kushtetutës. Në bazë të LMD, jo çdo diferencë në trajtim, konsiderohet diskriminim. Neni 6, i LMD, përcakton: *“Ndalimi i diskriminimit i përshkruar nga ky ligj nuk zbatohet në rastet kur ka një qëllim objektivisht të justifikueshëm dhe të përligjur në*

bazë të Kushtetutës, të marrëveshjeve apo akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi”.

Sipas nenit 3, pika 1 të LMD, “Diskriminimi” përkufizohet si: *“çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në cilindo shkak të mbrojtur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët, të të drejtave e lirive themelore të njohura me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, me aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi”.*

Në pikën 1, të nenit 5, të LMD, sanksionohet ndalimi i diskriminimit, sipas formulimit vijues: *“1. Ndalohet diskriminimi për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji dhe mosmarrja në shqyrtim, sipas rasteve të përmendura në nenin 3 të këtij ligji, e një ankimi ose procedure, si dhe çdo formë tjetër sjelljeje që pengon zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë”.*

Në Kreun IV, të LMD, parashikohet një mbrojtje të posaçme nga diskriminimi në fushën e ofrimit të të mirave dhe shërbimeve. Konkretisht, në nenin 20, pika 1, dhe pika 2, shkronjat “a” dhe “ë”, të LMD parashikohet: *“1. Personi fizik ose juridik që ofron të mira apo shërbime për publikun, me pagesë ose jo, ndalohet të diskriminojë një person tjetër, i cili kërkon t’i arrijë ose t’i përdorë ato: a) duke refuzuar t’i japë një personi apo grupi personash të mira apo shërbime për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji; b) duke refuzuar t’i ofrojë një personi të mira apo shërbime në mënyrë të ngjashme, ose me cilësi të ngjashme, ose në kushte të ngjashme me ato në të cilat këto të mira apo shërbime i ofrohen publikut në përgjithësi. 2. Pika 1 e këtij neni zbatohet veçanërisht për: a) mundësi për të hyrë në një vend ku publiku lejohet të hyjë ose për të përdorur një vend, i cili lejohet për t’u përdorur nga publiku;”*

Parimi i ndarjes së barrës së provës është një parim i konsoliduar në legjislacionin e BE-së dhe jurisprudencën e GJEDNJ-së. KEDS²² gjithashtu ka pranuar që në çështjet e diskriminimit, barra e provës nuk duhet të varet plotësisht nga ankuesi, por duhet të jetë objekt i një rregullimi të posaçëm.

Një qasje e ngjashme gjendet në kuadrin e Komitetit Evropian të të Drejtave Sociale të Këshillit të Evropës (*organi mbikëqyrës i Kartës Sociale Evropiane*), i cili gjithashtu u shpreh se ligji vendas, kombëtar duhet të sigurojë një lehtësim të barrës së provës në favor të paditësit në rastet e diskriminimit. Në të vërtetë, siç thuhet në Përmbledhjen e praktikës gjyqësore të Komitetit Evropian të të Drejtave Sociale dhe gjithashtu thuhet nga GJEDNJ në çështjen në fjalë, barra e provës nuk duhet të jetë tërësisht mbi palën kërkuese dhe duhet të jetë objekt i një rregullimin e duhur në rast të diskriminimit.

Bazuar në nenin 33, pika 7/1 të ligjit 10221/2010 *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar, në rastet kur pala ankuese paraqet fakte mbi të cilat bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër, kundër së cilës është paraqitur ankesa, detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim.

²² Komiteti Evropian për të Drejtat Sociale.

Sa më sipër, ankuesi duhet të krijojë një prezumim të diskriminimit (diskriminimi *prima facie*), barra më pas kalon tek subjekti që pretendohet se ka kryer diskriminimin, i cili duhet të tregojë se ndryshimi në trajtim nuk është diskriminues. Kjo mund të bëhet:

1. Ose duke vërtetuar se nuk ka ndonjë lidhje shkakësore midis shkakut të mbrojtur dhe trajtimit të pafavorshëm apo të pabarabartë.
2. Ose duke provuar që megjithëse ky trajtim është i lidhur me shkakun e pretenduar, ka një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv. Nëse subjekti që pretendohet se ka konsumuar sjelljen diskriminuese nuk është në gjendje të provojë një të dyja, atëherë do të jetë përgjegjëse për diskriminimin.²³

Në rastin konkret, gjatë hetimit administrativ të kësaj çështjeje dhe provave të vëna në dispozicion nga palët, rezultoi se pavarësisht ekzistencës së legjislacionit të aplikueshëm dhe faktit që personat me aftësi të kufizuara përfitojnë lehtësira në udhëtim, subjekti ankues, nuk ka përfituar nga transporti urban në linjën e ofruar nga operatori Shpresa AL për arsyet e cituara më sipër.

Nga ana e Bashkisë Kamëz nuk është vënë në dispozicion asnjë informacion apo provë lidhur me hapat e ndërmarrë për zgjidhjen e kësaj situatë konkrete dhe as në vijimësi.

Në analizë sa më sipër, Komisioneri vlerëson se jemi para situatës së prezumimit të diskriminimit nga Bashkia Kamëz, kundrejt subjektit ankues, si person me aftësi të kufizuara, i verbër dhe si pasojë barra e provës bie mbi këtë subjekt. Në këto kushte, për të vërtetuar të kundërtën, Bashkia Kamëz duhet të përmbushte dy kushtet e përmendura më sipër.

Në analizë të fakteve dhe provave të administruara gjatë procedurës hetimore, rezultoi se:

- Bashkia Kamëz nuk rezulton të ketë kryer asnjë përpjekje me pushtetin qendror për t'i dhënë një zgjidhje përfundimtare situatës, në lidhje me përcaktimin e masave, kriterëve dhe procedurat për kompesimin e tarifës së transportit qytetas për udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta;
- Bashkia Kamëz ka pasur të gjithë mundësinë për zgjidhjen vetë të situatës konkrete, nisur nga fakti që transporti qytetas është funksion i saj, ekskluziv, për t'ia garantuar të gjithë banorëve të saj²⁴, duke garantuar përkujdesje sociale të veçantë për personat me aftësi të kufizuara²⁵. Përkundrazi në funksion të faktit, që transporti qytetas është funksion ekskluziv i Bashkisë, Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, i ndryshuar, në nenin 10, shkronja c)²⁶, të tij parashikon edhe vendosjen e tarifës së shërbimit urban nga vetë Bashkia. Gjithashtu, neni 85, i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet

²³https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_en.pdf, fq.232.

²⁴ Në referencë të neneve 22 dhe 23, të Ligjit nr.139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”.

²⁵ Në referencë të nenit 24, të Ligjit nr. 139/2015. “Për vetëqeverisjen vendore”.

²⁶ Neni 10, shkronja c), i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” (i ndryshuar) parashikon: “Tarifat e biletave të transportit qytetas të udhëtarëve me autobus miratohen me vendim të këshillit të njësisë së qeverisjes vendore, sipas nenit 14 të këtij ligji.”.

rrugore”, i ndryshuar, parashikon se fondet për kompensimin e transportit qytetas përballohen nga Bashkitë;

- Bashkia Kamëz nuk depozitoi prova/dokumentacion shkresor që ka miratuar ndonjë akt nënligjor, lidhur me subvencionimin e Shoqërisë Shpresa AL, në përmbushje të detyrimeve kontraktuale sipas Kontratës të Shërbimit, të lidhur ndërmjet Bashkisë Kamëz dhe Shoqërisë Shpresa AL, përkatësisht Kontratës nr. 674, datë 15.02.2017, *“Për transportin e udhëtarëve në linjën rrethqytetëse “Kamëz-Tiranë-Kamëz” të Bashkisë Kamëz, duke shkelur këtë të fundit.*

Njëkohësisht, vlen të theksohet fakti se para vitit 2014, ka ekzistuar një ndarje diskriminuese në legjislacionin shqiptar, në lidhje me përfitimin e lehtësirave për përfitimin e shërbimeve, duke trajtuar ndryshe dhe në mënyrë të padrejtë, kategori të ndryshme PAK, në situata thelbësisht të ngjashme.

Kjo problematikë është ndrequr me miratimin e Ligjit 93/2014 *“Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave më aftësi të kufizuar”*, i cili mbështetur edhe në Konventa e OKB-së *“Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”*, eliminon çfarëdolloj diferencimi në thelb të aftësisë së kufizuar dhe garantimit të lehtësirave për të gjithë personat me aftësi të kufizuar.

Për këtë arsye, mosnxjerrja e akteve nënligjore nga Këshilli i Ministrave, që në vetvete përbën një mosveprim shumë të rëndë, nuk mund të shërbejë si pengesë për Bashkinë Kamëz për zgjidhjen përfundimtare të situatës, pasi rendi juridik i ofron të gjitha mundësitë, që transportin falas, Bashkia mund dhe duhet ta garantojë vetë, si duke nxjerrë aktet e nevojshme normative, ashtu edhe duke bërë parashikimet për përfitimin e shërbimit falas për personat me aftësi të kufizuar. Lidhur me këtë, Bashkia në nenin 10 të kontratës së lidhur me operatorin e shërbimit Shpresa AL, ka cituar se: *“Kontraktori merr përsipër të kryejë shërbimin e transportit në linjën përkatëse, të përmbushë detyrimin sipas nenit 8 dhe 9 të cituar më lart, kundrejt subvencionit të kontratës, vetëm pas miratimit në Këshillin Bashkiak të financimit të subvencioneve”*.

Ndërkaq, nga analizimi i Kontratës së Shërbimit, që Bashkia Kamëz ka lidhur me operatorin e shërbimit urban qytetas, rezulton se në nenin 9 dhe 10, ka parashikime të sakta lidhur me detyrimin e operatorëve urban, për të ofruar transport falas për kategorinë e personave që përfitojnë lehtësira në udhëtim, si: udhëtimin pa pagesë kundrejt paraqitjes së dokumentit që parashikon ligji për to, etj.

Komisioneri vlerëson se nga ana e Bashkisë Kamëz nuk u arrit të provohej:

1. Që nuk ka ndonjë lidhje shkakësore midis shkakut të pretenduar nga ankuesi, që është aftësia e kufizuar dhe trajtimit të pafavorshëm nga ana e Bashkisë Kamëz, të konstatuar edhe nga Komisioneri në këtë vendim.
2. Që veprimet dhe mosveprimet e saj kundrejt ankuesit, kanë një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv.

Gjatë shqyrtimit të kësaj ankese, Komisioneri konstatoi se Bashkia Kamëz nuk ka vepruar në bazë të kompetencave, që asaj i atribuohen nga aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi, për të ndaluar faktin e mos ofrimit të lehtësirave në transport për kategorinë e të verbërve, si dhe për rregullimin e situatës në mënyrë përfundimtare. Komisioneri vëren se, Bashkia Kamëz ka dështuar në marrjen e masave për heqjen e të gjitha pengesave institucionale, për të krijuar të gjitha lehtësitë për garantimin e transportit qytetas për personat me aftësi të kufizuara, të verbër.

Për sa më sipër, Komisioneri vlerëson se, subjektit ankues dhe kësaj kategorie personash me aftësi të kufizuara, të verbër u është mohuar një e drejtë, e cila u është dhënë nga legjislacioni në fuqi.

Në këto kushte, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, konstaton se Bashkia Kamëz, me anë të veprimeve dhe mosveprimeve të saj, ka vendosur përpara një situatë diskriminuese, për shkak të aftësisë së kufizuar, ankuesin dhe personat e verbër të përfaqësuar pranë Komisionerit nga Shoqata “Shpresë për të Verbërit”, sa i takon ofrimit të transportit pa pagesë të parashikuar në legjislacionin e sipërpërmendur.

Komisioneri thekson se, në praktikën e tij, ka konstatuar shkelje të ndalimit të diskriminimit të parashikuar nga LMD, të ndryshuar, në çështje të ngjashme (Vendimin nr. 146, datë 06.08.2021 dhe Vendimit nr. 66, datë 27.04.2023), ku Bashkia Kamëz, nuk ka marrë masa për të siguruar dhe garantuar lehtësitë në transport ndaj kësaj kategorie.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, Bashkia Kamëz nuk vendosi në dispozicion asnjë informacion në lidhje me masat konkrete, afatet kohore dhe fondet, (apo hartimin e një plani konkret të mirëfilltë) për detyrimin e Shoqërisë së transportit rrugor me të cilën ka nënshkruar një kontratë me afat kohor 10 vjeçar, për njohjen e Librezës së Verbërisë dhe të udhëtimit falas në transportin qytetas, për kategorinë e personave të verbër.

Duke mbajtur në konsideratë gjithë sa më sipër, Komisioneri konstaton se, Bashkia Kamëz, në mënyrë të pajustificuar, nuk ka ndërmarrë masa për këtë kategori të personave me aftësi të kufizuara, në zbatim të detyrimeve ligjore që asaj i burojnë drejtëpërdrejtë nga ligji por edhe nga detyrimet kontraktuale, sipas Kontratës nr. 675, datë 15.02.2017, “Për transportin e udhëtarëve në linjën rrethqytetëse “Kamëz-Tiranë-Kamëz” të Bashkisë Kamëz.

GJEDNJ në jurisprudencën e saj, lidhur me diskriminimin e personave me aftësi të kufizuara, ka mbajtur qëndrimin se: “...duke pasur parasysh nevojën për të parandaluar diskriminimin ndaj personave me aftësi të kufizuara dhe për të nxitur pjesëmarrjen dhe integrimin e tyre të plotë në shoqëri, marzhi i vlerësimit që gëzojnë shtetet në vendosjen e trajtimit të ndryshëm ligjor për personat me aftësi të kufizuara është ndjeshëm i reduktuar²⁷ dhe se për shkak të cenueshmërisë

²⁷ Shih: *Glor kundër Zvicrës*, nr.13444/04, prg. 84, GJEDNJ 2009.

së veçantë të personave me aftësi të kufizuara, një trajtim i tillë do të kërkonte arsye shumë të rëndësishme për t'u justifikuar²⁸.”

Bazuar në nenin 33, pika 10 të LMD, përcaktohet se: “Vendimi përmban rregullimet dhe masat e duhura, duke caktuar edhe një afat për kryerjen e tyre”, ndërsa bazuar në nenin 33, pika 12, të LMD, përcaktohet: “Kur vendos masën, komisioneri siguron që ajo të jetë: a) e efektshme dhe parandaluese; dhe b) në përpjesëtim me gjendjen që e shkaktoi vendosjen e masës”.

Ligji “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, në nenin 33/10 të tij, nuk ka përcaktuar masat që duhen marrë për rregullimin e situatës diskriminuese, por e ka lënë në diskrecionin e Komisionerit. Pra, Komisioneri rast pas rasti, vendos se cilat janë rregullimet dhe masat që duhen marrë në mënyrë që të sigurojë mbrojtjen efektive nga diskriminimi të personave që pretendojnë se janë viktima të diskriminimit. Ligji “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, nëpërmjet nenit 33/12, ka vendosur kriteret që duhet të ndjekë Komisioneri në përcaktimin e masës që ai jep nëpërmjet vendimeve të tij.

Komisioneri ka konstatuar sjellje diskriminuese ndaj subjektit ankues, z. A.M, dhe të kategorisë së personave me aftësi të kufizuara, të verbër, pasi rezultoi se Bashkia Kamëz nuk ka marrë masa për të siguruar të drejtat ligjore të tyre, lidhur me udhëtimin falas në transportin qytetas.

Për rrjedhojë edhe masa rregulluese duhet të jetë në funksion të rregullimit të situatës së diskriminimit dhe garantimin e udhëtimit falas në transportin qytetas, për personat me aftësi të kufizuara, të verbër, bazuar në legjislacionin në fuqi.

PËR KËTO ARSYE:

Mbështetur në nenet 32 dhe 33 të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

V E N D O S I:

1. Konstatimin e diskriminimit, për shkak të aftësisë së kufizuar, të shtetasit A.M dhe të gjithë kategorisë së personave të verbër, nga ana e Bashkisë Kamëz.
2. Konstatimin e mosdiskriminimit, për shkak të aftësisë së kufizuar, të shtetasit A.M, nga ana e Kompanisë së Transportit Urban “Shpresa-AI-Transport” sh.p.k.
3. Në referencë të pikës 1, të këtij Vendimi, të merren masa të menjëherëshme nga ana e Bashkisë Kamëz, për të siguruar dhe garantuar lehtësitë në transport ndaj kësaj kategorie.

28 Shih: *Guberina kundër Kroacisë*, nr. 23682/13, 73, GJEDNJ 2016.

4. Brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga marrja dijani për këtë Vendim, Bashkia Kamëz të njoftojë Komisionerin, lidhur me masat e marra për zbatimin e këtij vendimi.
5. Në referim të nenit 33, pika 11, të ligjit nr. 10 221, datë 04.02.2010, “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, moszbatimi i këtij vendimi sjell si pasojë ndëshkimin me gjobë, sipas parashikimeve të pikës 13, të po këtij neni.
6. Kundër këtij vendimi lejohet ankim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijani.

KOMISIONERI

Robert GAJDA